

मैत्रावरुणर्वसिष्ठः। १-३ सूर्यः, ४-६ मित्रावरुणौ। त्रिष्टुप्।

उत्सूर्यो बृहदर्चीष्यश्रेत्पुरु विश्वा जनिम मानुषाणाम्।

समो दिवा ददृशे रोचमानः कृत्वा कृतः सुकृतः कर्तृभिर्भूत् ॥ ७.०६२.०१

सूर्यः- सविता। बृहत्- अत्यधिकम्। पुरु- बहूनि। अर्चीषि- तेजांसि। मानुषाणां विश्वा जनिम- सर्वमनुष्यजातिं प्रति। अश्रेत्- आश्रयति। दिवा- दिवसे। रोचमानः- सुप्रकाशः। समः। ददृशे- दृश्यते। कृत्वा- शोभनप्रज्ञावान्। कृतः। कर्तृभिः- उपासकैः। सुकृतः- सुष्ठु कृतः। भूत्- अभूत्। अयं भावः। सूर्य आत्मा आध्यात्मिके। पूर्वमेवाविदुषामप्यात्मा परिचितः। किन्तु कृतेनोपासनेन सुष्ठु यथार्थतया ज्ञातो भवति। आधिभौतिके तु पूर्वमेवोदितः सूर्यः सन्ध्यावन्दनमन्त्रबलेनाग्निहोत्रबलेन वा आवरणानि रक्षांसि निघ्नन् स्वरश्मिं भूमौ प्रजाहिताय यावदावश्यकं तावत् पातयति। ॥१॥

स सूर्यं प्रति पुरो न उद्गा एभिः स्तोमैभिरेतशेभिरेवैः।

प्र नो मित्राय वरुणाय वोचोऽनागसो अर्यम्णे अग्नये च ॥ ७.०६२.०२

सः- तादृशस्त्वम्। सूर्य। नः- अस्मान्। प्रति। पुरः- पुरतः प्रत्यक्षतः। एभिः- एतैः। स्तोमैः- मन्त्रैः। एवैः- गतिशीलैः। एतशेभिः- प्राणाश्चैः। उद्गाः- उद्गच्छ। मित्राय- स्नेहाधिदैवताय। वरुणाय- ऋताधिदैवताय। अर्यम्णे- औदार्याधिदैवताय। अग्नये- क्रत्वधिदैवताय। च। नः- अस्मान्। अनागसः- अपापान्। प्र- प्रकर्षेण। वोचः- ब्रूहि ॥२॥

वि नः सहस्रं शुरुधो रदन्त्वृतावानो वरुणो मित्रो अग्निः।

यच्छन्तु चन्द्रा उपमं नो अर्कमा नः कामं पूपुरन्तु स्तवानाः ॥ ७.०६२.०३

ऋतवानः- प्रकृतिनियतिभूतसत्ययुक्ताः। वरुणो मित्रो अग्निः। शुरुधः- शोकरोधकाः। नः- अस्मभ्यम्। सहस्रम्- प्रभूतम्। वि- विशेषेण। रदन्तु- लिखन्तु यच्छन्तु। चन्द्राः- आह्लादकरा

देवाः । नः- अस्मभ्यम् । उपमम्- अन्तिकम् । अर्क- अर्चनीयं देवं सूर्यम् । यच्छन्तु । स्तवानाः-
स्तुताः । नः- अस्माकम् । कामम्- इच्छाम् । पूपुरन्तु- पूरयन्तु ॥३॥

द्यावाभूमी अदिते त्रासीथां नो ये वाँ जङ्घुः सुजनिमान ऋष्वे ।

मा हेळे भूम वरुणस्य वायोर्मा मित्रस्य प्रियतमस्य नृणाम् ॥ ७.०६२.०४

द्यावाभूमी- द्यावापृथिव्यौ । अदिते- अखण्डिते । ऋष्वे- महत्यौ । ये । सुजनिमानः- सुजाताः ।
वाम्- युवाम् । जङ्घुः- ज्ञातवन्तः । तान् । नः- अस्मान् । त्रासीथाम्- रक्षतम् । वरुणस्य । वायोः ।
नृणाम्- मनुष्याणाम् । प्रियतमस्य- अत्यन्तप्रियस्य । मित्रस्य । हेळे- क्रोधे । मा । भूम-
भवेम ॥४॥

प्र बाह्वा सिंसृतं जीवसे न आ नो गव्यूतिमुक्षतं घृतेन ।

आ नो जने श्रवयतं युवाना श्रुतं मे मित्रावरुणा हवेमा ॥ ७.०६२.०५

नः- अस्माकम् । जीवसे- उज्जीवनाय । बाह्वा- बाहू । प्र सिंसृतम्- प्रसारयतम् । नः- अस्माकम् ।
गव्यूतिम्- चिद्रश्मिगणम् । घृतेन- सोमेन रसेन । उक्षतम्- सिञ्चतम् । युवाना- तरुणौ । नः-
अस्माकम् । जने । आ श्रवयतम्- विद्यां श्रावयतम् । मित्रावरुणा- हे मित्रावरुणौ । इमा- इमानि ।
हवा- आह्वानानि । मे- मम । श्रुतम्- शृणुतम् ॥५॥

नू मित्रो वरुणो अर्यमा नस्त्मने तोकाय वरिवो दधन्तु ।

सुगा नो विश्वा सुपथानि सन्तु यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ७.०६२.०६

नु- क्षिप्रम् । मित्रो वरुणो अर्यमा । नः- अस्माकम् । त्मने- आत्मने । तोकाय- सन्तत्यै च ।
वरिवः- श्रेष्ठानि । दधन्तु- यच्छन्तु । नः- अस्माकम् । विश्वा- सर्वे । सुपथानि- शोभनमार्गाः ।
सुगा- शोभनगम्याः । सन्तु- भवन्तु । यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥६॥